

УДК 330.3

[https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-2\(30\)-2](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-2(30)-2)

Виноградова Наталія Володимирівна,
аспірант, Міжрегіональна Академія управління
персоналом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2,
e-mail: vyynogradova@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4360-0984>

Vynogradova Nataliia Volodymyrivna,
Postgraduate Student, Interregional Academy of
Personnel Management, 03039, Kyiv, Frometivska str., 2,
e-mail: vyynogradova@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4360-0984>

МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ПРОЄКТІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У РЕГІОНАХ

Анотація. Досліджено методи державного регулювання, які можуть бути застосовані для проєктів державно-приватного партнерства у регіонах. Визначено, що реалізація заходів прямого регулювання має свої «плюси» та «мінуси» — високий рівень ефективності через оперативне досягнення економічного результату, з одного боку, та створення перешкод роботі ринкового механізму та його ослаблення, з іншого.

Методи непрямого регулювання припускають, що держава закладає умови, які при самостійному прийнятті економічних рішень суб'єктами економіки спрямовували їх до варіантів, що відповідають економічним цілям держави. Водночас при непрямому регулюванні неминучі тимчасові лаги між прийняттям державою економічних рішень та заходів, їх «сприйняттям» суб'єктами ринку та кінцевими економічними результатами, що відповідають державним економічним цілям.

Визначено етапи розвитку та елементи успіху державно-приватного партнерства (ДПП). Більшість країн, включаючи Україну, знаходиться поки що лише на першому етапі розвитку ДПП із відносно невеликою кількістю здійснюваних проєктів. Фундаментальними чинниками успіху ДПП, як свідчить світовий і вітчизняний досвід, є: політична воля держави, наявність необхідної нормативно-правової бази та системи регулювання ДПП; наявність потоку проєктів, глибина опрацювання контрактів та можливості фінансових ринків забезпечити фінансування проєктів; рівень правової та економічної підготовки керівників та спеціалістів органів виконавчої влади, які беруть участь у проєктах ДПП, професійні навички учасників проєкту, готовність сторін йти на компроміси та знаходити шляхи вирішення спірних питань.

Сфера державно-приватного партнерства дедалі більше активно поширюється у світі, як у географії, так і за сферами застосування. У багатьох зарубіжних країнах, особливо європейських, що нагромадили солідний досвід роботи у цій сфері, зроблено наступний крок - розпочато в рамках державно-приватного партнерства організація міжнародних конкурсних торгів на будівництво інфраструктурних об'єктів та управління комунальним обслуговуванням. Енергетика, утилізація

відходів, екологія, телекомунікації, ЖКГ стають предметом партнерських відносин, причому з використанням дуже різноманітних схем, які, природно, перебувають у рамках чинних законодавств.

Мета статті. Метою проведеного в поданій статті дослідження є вивчення досвіду формування та реалізації механізму державної підтримки проектів державно-приватного партнерства у регіонах.

Методологія. У фаховій зарубіжній та вітчизняній літературі існує чималий масив розробок щодо державно-приватного партнерства (ДПП) як механізму реалізації нової регіональної політики, що застосований у Європейському Союзі. Вітчизняні розробки щодо формування та реалізації механізму державної підтримки проектів державно-приватного партнерства у регіонах наведені у працях Волинець Л., Данилишина Б. Качали Т., Лисенка Г., Хоменко І. та інших, які своєю чергою спираються на відповідну керівну методіку, що прописана в фундаментальних офіційних документах ЄС та його державах-членах: Данії, Естонії, Німеччини, Польщі та Швеції.

Наукова новизна. Удосконалено класифікацію факторів вигідної участі у ДПП держави та бізнесу, а саме: держава вважає очікування високої ефективності такого партнерства; нові джерела інвестицій. ДПП дозволяє державі отримати доступ до альтернативних джерел капіталу, роблячи реальним здійснення важливих та термінових проектів, які були б неможливими в інших умовах; надійність результатів; інновації; бізнес отримує у довгострокове володіння та користування державні активи, забезпечуючи тим самим стабільне отримання прибутку у довгостроковій перспективі; здійснюючи інвестиції, отримує гарантії їхнього повернення, оскільки держава як його партнер погоджується на забезпечення взаємоприйняттого рівня рентабельності; маючи господарську свободу, бізнес може з допомогою підвищення продуктивності праці, нововведень збільшувати загальну свою прибутковість під час терміну дії договору з державою.

Висновки. Державно-приватне партнерство є ефективним механізмом залучення довгострокових інвестицій, спрямованих на розвиток інноваційних проектів та соціальних секторів економіки. У зв'язку з цим величезну роль на сучасному розвитку державно-приватного партнерства в Україні набувають механізми державної підтримки реалізації його проектів.

Проте побудований нині на основі державно-приватного партнерства механізм реалізації завдань посткризового та соціально-економічного розвитку регіонів та країни в цілому, все ще перебуває у стадії розвитку і тому потребує значного вдосконалення як законодавчо-правової, так і методологічної бази.

Ключові слова: механізм державної підтримки, проекти державно-приватного партнерства, соціально-економічний розвиток регіонів.

MECHANISM OF STATE SUPPORT FOR PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP PROJECTS IN THE REGIONS

Abstract. The methods of state regulation that can be applied to public-private partnership projects in the regions are studied. It is determined that the implementation of direct regulation measures has its "pros" and "cons" - a high level of efficiency due to the rapid achievement of economic results, on the one hand, and creating obstacles to the market mechanism and its weakening, on the other. Methods of indirect regulation assume that the state lays down the conditions that, in making independent economic decisions by economic entities, directed them to options that meet the economic goals of the state. At the same time, with indirect regulation, temporary lags between the state's adoption of economic decisions and measures, their "perception" by market participants and the final economic results that meet the state's economic goals are inevitable.

The stages of development and elements of success of public-private partnership (PPP) are identified. Most countries, including Ukraine, are currently only in the first stage of PPP development with a relatively small number of ongoing projects. The fundamental factors of PPP success, as evidenced by world and national experience, are: the political will of the state, the availability of the necessary legal framework and regulatory system of PPP; availability of project flow, depth of contract processing and ability of financial markets to provide project financing; the level of legal and economic training of managers and specialists of executive bodies involved in PPP projects, professional skills of project participants, willingness of the parties to compromise and find ways to resolve disputes.

The field of public-private partnership is becoming more widespread in the world, both in geography and in areas of application. In many foreign countries, especially European ones, which have accumulated

solid experience in this field, the next step has been taken - the organization of international competitive bidding for the construction of infrastructure facilities and public utilities management has been launched within the framework of public-private partnership. Energy, waste disposal, ecology, telecommunications, housing and communal services are becoming the subject of partnerships, using a wide variety of schemes, which, of course, are within the current legislation.

The purpose of the article. The purpose of the study conducted in this article is to study the experience of formation and implementation of the mechanism of state support for public-private partnership projects in the regions.

Methodology. In the professional foreign and domestic literature there is a considerable array of developments on public-private partnership (PPP) as a mechanism for implementing the new regional policy used in the European Union. Domestic developments on the formation and implementation of the mechanism of state support for public-private partnership projects in the regions are given in the works of Volynets L., Danylyshyna B. Kachaly T., Lysenko G., Khomenko I. and others, which in turn are based on the relevant guidelines, enshrined in the fundamental official documents of the EU and its Member States: Denmark, Estonia, Germany, Poland and Sweden.

Scientific novelty. The classification of factors of profitable participation in PPP of the state and business is improved, namely: the state considers expectations of high efficiency of such partnership; new sources of investment. PPP allows the state to access alternative sources of capital, making the implementation of important and urgent projects that would be impossible in other conditions; reliability of results; innovations; the business receives long-term ownership and use of state assets, thus ensuring stable profits in the long run; making investments, receives guarantees of their return, as the state as its partner agrees to ensure a mutually acceptable level of profitability; having economic freedom, business can by increasing productivity, innovation to increase its overall profitability during the term of the contract with the state.

Conclusions. Public-private partnership is an effective mechanism for attracting long-term investments aimed at developing innovative projects and social sectors of the economy. In this regard, the mechanisms of state support for the implementation of its projects are gaining a huge role in the modern development of public-private partnership in Ukraine. However, the mechanism of post-crisis and socio-economic development of regions and the country as a whole, built on the basis of public-private partnership, is still under development and therefore needs significant improvement of both legal and methodological framework.

Key words: state support mechanism, public-private partnership projects, socio-economic development of regions.

1. Вступ

Необхідність здійснення економічних функцій передбачає наявність у держави певного інструментарію. В умовах ринку державне регулювання економіки є цілеспрямованим впливом уряду на окремі сегменти ринку за допомогою мікро- та макроекономічних регуляторів з метою забезпечення рівноважного зростання всієї економічної системи (йдеться про динамічний стан загальної рівноваги, коли досягається стабільне щорічне збільшення обсягів національного виробництва при повній зайнятості економічних ресурсів та низьких темпах інфляції, тобто стабільному рівні цін).

Усі використовувані урядом регулятори економічного життя суспільства можна віднести до методів прямого та непрямого впливу на економіку. Методи прямого регулювання базуються на законодавчо-розпорядчих відносинах та зводяться до адміністративного впливу на діяльність суб'єктів господарювання. Ці заходи припускають, що економічні суб'єкти змушені приймати

рішення, засновані не так на самостійному економічному виборі, але на приписах держави. Серед методів прямого державного регулювання переважають різні форми безповоротного цільового фінансування окремих секторів економіки, регіонів та фірм у вигляді субсидування недержавних підприємств. Державні інвестиції у окремі галузі також є формою прямого регулювання.

2. Методи державного регулювання

Із державними інвестиціями пов'язане поняття державного підприємництва. Про державне підприємництво говорять, коли мають на увазі створення та функціонування державних виробничих підприємств у тій чи іншій галузі. Зазвичай підприємства державної форми власності виникають у капіталомістких та малорентабельних галузях (вугільна промисловість, суднобудування, залізничний транспорт, утримання автомобільних доріг тощо), у галузях, що визначають інноваційне зростання, накопичення та виробництво людського капіталу, проведення наукових досліджень.

Державне підприємництво розвивається у тих галузях, де функціонування будь-якої недержавної форми власності може призвести до негативних наслідків. Так, держава реалізує програми підтримки таких сфер, як освіта, охорона здоров'я, охорона навколишнього середовища, які без прямої державної участі у вигляді державних субсидій розвивалися б повільніше. Постійний об'єкт субсидування у багатьох державах – аграрне виробництво, видобувна промисловість тощо. Реалізація заходів прямого регулювання має свої «плюси» та «мінуси» – високий рівень ефективності через оперативне досягнення економічного результату, з одного боку, та створення перешкод роботі ринкового механізму та його ослаблення, з іншого.

Методи непрямого регулювання припускають, що держава закладає умови, які при самостійкому прийнятті економічних рішень суб'єктами економіки спрямовували їх до варіантів, що відповідають економічним цілям держави. Водночас при непрямому регулюванні неминучі тимчасові лаги між прийняттям державою економічних рішень та заходів, їх «сприйняттям» суб'єктами ринку та кінцевими економічними результатами, що відповідають державним економічним цілям.

Виходячи з організаційно-інституційних особливостей застосовуваних державою регуляторів, методи державного регулювання можна поділити на правові, адміністративні, економічні. Правові важелі державного впливу на економіку покликані забезпечити її правову інфраструктуру, створити для приватного сектора – домогосподарств та бізнесу – розумні правові умови функціонування. Правове регулювання економіки полягає у встановленні державою правил економічної поведінки для фірм-виробників та споживачів. Система законодавчих норм і правил визначає форми та права власності, умови укладання господарських договорів, порядок реєстрації та функціонування фірм, забезпечує захист конкурентного середовища тощо. Адміністративні заходи поділяються на заходи заборони (виробництво та торгівля зброєю, наркотиками, деякими видами ліків тощо), дозволу (ліцензія, що дає право на виробництво, торгівлю будь-яким товаром, або на здійснення будь-якого виду діяльності), примусові заходи (сплата податків, встановлення очисних споруд тощо).

Адміністративні заходи не пов'язані зі створенням додаткового матеріального стимулу для приватного сектора та базуються на силі державної влади. Адміністративні заходи можуть

використовуватися при державному контролі за цінами, доходами, обліковою ставкою, валютним курсом. У країнах із розвинутою ринковою економікою ці заходи застосовують у незначних масштабах, найчастіше вони обмежуються охороною довкілля, соціальним захистом населення. Роль адміністративних методів зростає у критичних ситуаціях – під час війни, важкого становища економіки. Економічні інструменти державного регулювання включають сукупність заходів, які впливають на характер ринкових зв'язків, на ринковий процес у цілому. Це здійснюється шляхом впливу на попит та пропозицію на національному ринку, на структуру економіки, шляхом активізації факторів економічного зростання тощо. Для досягнення цих цілей використовують бюджетно-податкову політику, грошово-кредитну політику, програмування, прогнозування та планування. Програмування, прогнозування та планування - вища форма державного регулювання економіки та відображає непрямий варіант державного впливу.

Досягнення цілей економічної політики держави вимагає використання взаємозалежного інструментарію, тобто комплексного використання всіх методів та способів державного впливу на економіку. XXI століття висунуло на перший план досліджень проблеми різних економічних, соціальних, структурно-технологічних та організаційних змін. Досліджуються та розвиваються поняття: інституційна економіка, соціально орієнтована економіка, інвестиції в людину, людський капітал, еволюційна теорія конкуренції та інші, розгортаються суперечливі процеси становлення економіки постіндустріального суспільства. Її найважливіші риси: інформатизація, посилення ролі соціальних критеріїв у розвитку економіки, всієї життєдіяльності суспільства, створення матеріально-технічної бази виробництва та відтворення на основі високих технологій. Все це вимагає нових підходів в управлінні економікою, оптимізації функцій держави та ринку в регулюванні процесів соціально – економічного розвитку суспільства, формування адекватної системи регіональних розподільних відносин та раціонального використання ресурсів регіону.

3. Етапи розвитку та елементи успіху ДПП

Найважливішим елементом механізму реалізації Стратегій соціально-економічного розвитку регіонів та країни загалом є економічна політика органів державної влади, що базується на системному стратегічному плануванні розвитку економіки, окремих галузей, сфер діяльності та територій та прийнятті оперативних

управлінських рішень. Одним із ефективних та основоположних інструментів досягнення стратегічних цілей є сьогодні використання механізму державно-приватного партнерства. Державно-приватне партнерство (ДПП) розглядається як перспективна форма економічного співробітництва, що забезпечує рівноправність влади та бізнесу в рамках реалізації економічних проєктів, спрямованих на досягнення цілей державного управління, рівні умови розвитку бізнесу, залучення та ефективне використання державних, місцевих та приватних ресурсів.

У світі поки що немає загальноприйнятої класифікації форм ДПП. Ключові характеристики ДПП та фактори успіху докладно розглянуті у публікації за підтримки Європейського Союзу та його держав-членів Данії, Естонії, Німеччини, Польщі та Швеції. У тому числі можна назвати такі форми: форми ДПП: оренда, лізинг, спільна діяльність, управління майном, концесія, інвестиційний договір (Державно-приватне партнерство, 2017).

У зарубіжній та вітчизняній практиці спостерігається безліч різновидів, типів та видів партнерств (Данилишин Б., 2014; Качала, Т., 2010; Verhoest, K., 2015). Грунтуючись на зазначених позиціях визначено наступне. Держава вважає вигідною для себе участь у ДПП, враховуючи такі фактори: очікування високої ефективності такого партнерства; нові джерела інвестицій. ДПП дозволяє державі отримати доступ до альтернативних джерел капіталу, роблячи реальним здійснення важливих та термінових проєктів, які були б неможливими в інших умовах; надійність результатів; інновації.

Бізнес вважає вигідною для себе участь у ДПП, враховуючи такі фактори: приватна компанія отримує у довгострокове володіння та користування державні активи, забезпечуючи тим самим

стабільне отримання прибутку у довгостроковій перспективі; здійснюючи інвестиції, підприємець отримує гарантії їхнього повернення, оскільки держава як його партнер погоджується на забезпечення взаємоприйнятної рівня рентабельності; маючи господарську свободу, приватна фірма може з допомогою підвищення продуктивності праці, нововведень збільшувати загальну прибутковість бізнесу під час терміну дії договору з державою. А отримувати державні активи в управлінні та нарощувати прибутковість власного бізнесу – це умова сталості підприємства. Нові ефективні форми управління ДПП не можуть бути створені без відповідного глибокого опрацювання. Кожна країна проходить через низку етапів у побудові системи управління ДПП, перш ніж таке партнерство почне повноцінно функціонувати (табл. 1).

Більшість країн, включаючи Україну, знаходиться поки що лише на першому етапі розвитку ДПП із відносно невеликою кількістю здійснюваних проєктів.

«На 01.01.2021 було укладено на умовах ДПП 192 договори, що на 2,67% більше ніж у 2020 році. З них, низка проєктів з будівництва або експлуатації автострад, доріг, шляхових естакад, тунелів і метрополітенів, морських і річкових портів та їх інфраструктури, злітно-посадових смуг на аеродромах в Івано-Франківській, Миколаївській, Житомирській областях» (Хоменко І., Волинець Л., Лисенко Г., 2021).

Фундаментальними чинниками успіху ДПП, як свідчить світовий і вітчизняний досвід, є: політична воля держави, наявність необхідної нормативно-правової бази та системи регулювання ДПП; наявність потоку проєктів, глибина опрацювання контрактів та можливості фінансових ринків забезпечити фінансування проєктів; рівень правової та економічної підготовки

Таблиця 1

Три етапи розвитку ДПП

Етап 1	Етап 2	Етап 3
Формулювання основ політики ДПП Перевірка правової життєздатності Визначення першочергових проєктів Розробка базових понять Застосування досвіду взаємодії держава з іншими секторами Початок побудови ринку ДПП	Формування нормативно-правової бази Підготовка та публікація практичних посібників Утворення структур ДПП Продовження розвитку ринку послуг ДПП Розширення низки проєктів із включенням нових секторів Залучення нових джерел фінансових коштів	Утворено працездатну систему ДПП Ліквідовано правові бар'єри на шляху розвитку ДПП Моделі ДПП удосконалені та розмножені Збільшена кількість укладених контрактів ДПП Досягнуто довгострокового політичного консенсусу Використовується повний спектр джерел фінансування Збільшена кількість інвесторів в інфраструктуру, включаючи пенсійні, страхові та інші приватні фонди Досягнуто високий рівень знань та навичок у державних службовців, здатних застосовувати досвід ДПП

керівників та спеціалістів органів виконавчої влади, які беруть участь у проектах ДПП, професійні навички учасників проекту, готовність сторін йти на компроміси та знаходити шляхи вирішення спірних питань.

4. Використання аналізу зарубіжного досвіду

Сфера державно-приватного партнерства дедалі більше активно поширюється у світі, як у географії, так і за сферами застосування. У багатьох зарубіжних країнах, особливо європейських, що нагромадили солідний досвід роботи у цій сфері, зроблено наступний крок - розпочато в рамках державно-приватного партнерства організація міжнародних конкурсних торгів на будівництво інфраструктурних об'єктів та управління комунальним обслуговуванням. Енергетика, утилізація відходів, екологія, телекомунікації, ЖКГ стають предметом партнерських відносин, причому з використанням дуже різноманітних схем, які, природно, перебувають у рамках чинних законодавств. Вибудовування дійсно збалансованого партнерства між державою та приватним бізнесом є особливо актуальним для нашої країни. Одна з болючих точок нашої економіки – стан інфраструктури. Вирішенням цієї проблеми може бути застосування такого ефективного інструментарію, як державно-приватне партнерство. «В Україні державно-приватне партнерство, що в дослідженнях закордонних науковців трактується як «Public-Private Partnership», тобто публічно-приватне партнерство, в цілому розширює погляд на партнерство, дозволяє отримати переваги всім учасникам процесу» (Khomenko I. O., Kontseva V. V., Bezuglyi A. O., 2017).

У 2019 році журнал «Forbes Україна» опублікував результати дослідження топ найбільш придатних країн для ведення бізнесу. Україна зайняла 77 місце з 161 (Хоменко І., Волинець Л., Лисенко Г., 2021). А у 2020 році «Forbes Україна» опублікував результати рейтингу найкращих міст України для ведення бізнесу. Найвищу позицію зайняло м. Івано-Франківськ, потім Вінниця, Львів і Київ (Forbes.ua, 2020). За результатами «Doing Business» за легкістю ведення бізнесу у 2020 році Україна зайняла 64 місце з 190 країн (Doing Business, 2020). Benchmarking Infrastructure Development провів глобальне дослідження в сфері ДПП і державних інвестицій. Для аналізу використовувались такі показники: підготовка – Україна зайняла 68 місце серед країн світу, закупівлі – 51 місце, управління контрактами – 66, незадоволені пропозиції – 75 місце (Benchmarking Infrastructure Development, 2020).

5. Висновки. Державно-приватне партнерство є ефективним механізмом залучення довгострокових інвестицій, спрямованих на розвиток інноваційних проектів та соціальних секторів економіки. У зв'язку з цим величезну роль на сучасному розвитку державно-приватного партнерства в Україні набувають механізми державної підтримки реалізації його проектів.

Також слід розглянути можливі механізми державної підтримки та перспективи вдосконалення застосовної нормативно-правової бази. Серед таких механізмів можна виділити заходи адміністративної, організаційної, правової, інформаційної та іншої підтримки. Одним із ключових факторів, що впливають на успішну підготовку та реалізацію проектів ДПП, є участь публічного партнера у фінансуванні проекту ДПП. Серед джерел фінансування слід виділити державний бюджет, кошти спеціального фонду, кошти загального фонду, міжнародних фінансових організацій.

Проте побудований нині на основі державно-приватного партнерства механізм реалізації завдань посткризового та соціально-економічного розвитку регіонів та країни в цілому, все ще перебуває у стадії розвитку і тому потребує значного вдосконалення як законодавчо-правової, так і методологічної бази.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ: —

1. Державно-приватне партнерство як механізм реалізації нової регіональної політики: можливості застосування та практичні аспекти підготовки і впровадження інвестиційних проектів (2017). За підтримки Європейського Союзу та його держав-членів Данії, Естонії, Німеччини, Польщі та Швеції. URL: http://rdpa.regionet.org.ua/images/129/PPP_report_U-LEAD_30_10_2017.pdf (дата звернення: 10.05.2022 р).
2. Данилишин Б. (2014) Державно-приватне партнерство: стратегічна форма взаємодії влади і бізнесу. Збірник наукових праць економічного інституту Мінекономрозвитку України. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/derzhavno-privatne-partnerstvo-yak-forma-institutnyunalnoyi-vzaemodiyi-organiv-vladi-z-biznesom/viewer> (дата звернення: 05.05.2022 р).
3. Качала, Т. М. Розвиток державно-приватного партнерства в житлово-комунальному господарстві регіону: проблеми та перспективи. Збірник наукових праць Київського національного економічного університету імені В. Гетьмана. Київ: КНЕУ, 2010. Випуск 23. С. 218-223.
4. Verhoest, K. How Do Governments Support the Development of Public Private Partnerships? Measuring and Comparing PPP Governmental Support in 20 European Countries. Transport

Reviews: A Transnational Transdisciplinary Journal. 2015. Volume 35, Issue 2. P. 118-139.

5. Хоменко, І., Волинець, Л., Лисенко, Г. (2021). Особливості державно-приватного партнерства як механізм реалізації нової регіональної політики для функціонування та розвитку дорожнього господарства. Науковий вісник Полісся, 2 (21), с. 73–82.
6. Khomenko, I. O., Kontseva, V. V., Bezuglyi, A. O. Current state and features of financing of the road sector. Науковий вісник Полісся. 2017. 4 (12). Ч. 2. С. 201-205.
7. Forbes.ua (2020) URL: <https://subscribe.forbes.ua> (дата звернення: 05.05.2022 р).
8. Doing Business (2020) URL: <https://www.doingbusiness.org/en/rankings>. (дата звернення: 05.05.2022 р).
9. Benchmarking Infrastructure Development (2020) URL: https://bpp.worldbank.org/?fbclid=IwAR1bumrLDy6oBxyB5FTl4OYYEOf78yiqxZRxmwxz3fgrBdXzY_GQb5UtqP4. (дата звернення: 05.05.2022 р).

REFERENCES:

1. Derzhavno-pryvatne partnerstvo yak mekhanizm realizatsiyi novoyi rehional'noyi polityky: mozhlyvosti zastosuvannya ta praktychni aspekty pidhotovky i vprovadzhennya investytsiynykh proektiv (2017). Za pidtrymky Yevropeys'koho Soyuzu ta yoho derzhav-chleniv Daniyi, Estoniyi, Nimechchyny, Pol'shchi ta Shvetsiyi. [Public-private partnership as a mechanism for implementing a new regional policy: application possibilities and practical aspects of preparation and implementation of investment projects. With the support of the European Union and its Member States, Denmark, Estonia, Germany, Poland and Sweden], available at: http://rdpa.regionet.org.ua/images/129/PPP_report_U-LEAD_30_10_2017.pdf (Accessed 10 May 2022) [in Ukrainian].
2. Danylyshyn, B. (2014), Derzhavno-pryvatne partnerstvo: stratehichna forma vzaemodiyi vlady i biznesu. [Public-private partnership: a strategic form of interaction between government and business] Zbirnyk naukovykh prats' ekonomichnoho instytutu Minekonomrozvytku Ukrainy, available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/derzhavno-privatne-partnerstvo-yak-forma-institutsiyunaloynoyi-vzaemodiyi-organiv-vlady-z-biznesom/viewer> (Accessed 5 May 2022) [in Ukrainian].
3. Kachala, T. M. (2010), Rozvytok derzhavno-pryvatnoho partnerstva v zhytlovo-komunal'nomu hospodarstvi rehionu: problemy ta perspektyvy [Development of public-private partnership in housing and communal services of the region: problems and prospects]. Zbirnyk naukovykh prats' Kyivsk'oho natsional'noho ekonomichnoho universytetu imeni V. Het'mana, 23, pp. 218-223 [in Ukrainian].
4. Verhoest, K. (2015), How Do Governments Support the Development of Public Private Partnerships? Measuring and Comparing PPP Governmental Support in 20 European Countries. Transport Reviews: A Transnational Transdisciplinary Journal, 35, Issue 2, pp. 118-139. [in English].
5. Khomenko, I., Volynets', L., Lysenko, H. (2021), Osoblyvosti derzhavno-pryvatnoho partnerstva yak mekhanizm realizatsiyi novoyi rehional'noyi polityky dlya funktsionuvannya ta rozvytku dorozhn'oho hospodarstva [Features of public-private partnership as a mechanism for implementing a new regional policy for the functioning and development of the road sector], Naukovyy visnyk Polissya, 2 (21), pp. 73–82. [in Ukrainian].
6. Khomenko, I. O., Kontseva, V. V., Bezuglyi, A. O. (2017), Current state and features of financing of the road sector. Naukovyy visnyk Polissya, 4 (12). p. 2. pp. 201-205 [in English].
7. Forbes.ua (2020), available at: <https://subscribe.forbes.ua> (Accessed 5 May 2022). [in English].
8. Doing Business (2020), available at: <https://www.doingbusiness.org/en/rankings> (Accessed 5 May 2022). [in English].
9. Benchmarking Infrastructure Development (2020), available at: https://bpp.worldbank.org/?fbclid=IwAR1bumrLDy6oBxyB5FTl4OYYEOf78yiqxZRxmwxz3fgrBdXzY_GQb5UtqP4 (Accessed 5 May 2022). [in English].